

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

ANSÖKAN OM ÄNDRING AV PROVISORISK FÖRESKRIFT

Sökande: Region Stockholm, Förvaltning för utbyggd tunnelbana
Org.nr 232100-0016
Box 45436, 104 31 Stockholm

Ombud: Jurist Nils Rasmusson
Adress som ovan
Tfn: 072-459 68 72
E-post: nils.rasmusson@regionstockholm.se

Saken: Mål nr M 598-17 avseende tillstånd till bortledning av grundvatten med anledning av anläggande och drift av tunnelbana från Odenplan till Arenastaden station m.m.; nu fråga om ansökan om ändring av provisorisk föreskrift

A. Yrkanden

1. Region Stockholm, Förvaltning för utbyggd tunnelbana ("Regionen"), yrkar att mark- och miljödomstolen ändrar den provisoriska föreskriften P1, enligt vad som anges under avsnitt B.2 nedan, i det tillstånd som meddelats genom mark- och miljödomstolens deldom den 25 maj 2018 i mål nr M 598-17 (med ändring i deldom den 22 februari 2022).
2. Regionen yrkar vidare att mark- och miljödomstolens avgörande ska gälla omedelbart utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande)

B. Ändring av villkorsreglering

B.1 Gällande tillstånd m.m.

3. Regionen har genom deldom den 25 maj 2018 i mål nr M 598-17 meddelats tillstånd enligt miljöbalken till bortledning av grundvatten med anledning av anläggande och drift av tunnelbana från Odenplan till Arenastaden station m.m. ("tillståndet"). Tillståndet har vunnit laga kraft.
4. Frågan om slutliga villkor avseende inläckande grundvatten har i målet skjutits upp under en prövotid. Under prövotiden och till dess annat bestämts gäller den provisoriska föreskriften P1, i vilken regleras hur stort flöde av inläckande grundvatten som, som riktvärde, får ske till tunnelanläggningen.
5. Efter ansökan härom från Regionen ändrade mark- och miljödomstolen i deldom den 22 februari 2022 den provisoriska föreskriften P1. Nuvarande provisoriska föreskriften har följande lydelse.

P1. Region Stockholm ska driva tunnelanläggningen och utföra tätningsåtgärder så att flödet** av det till tunnelanläggningen inläckande grundvattnet, som rullande 4-månadersmedelvärde och riktvärde, inte överskrider

- på delsträcka 1, från station Odenplan t.o.m. station Hagastaden, exklusive den tillfälliga delen av arbets- och servicetunneln i Hagastaden, (cirka km 3+600 till km 4+900), 96 liter per minut,
- inom den tillfälliga delen av arbets- och servicetunneln i Hagastaden (från sektion 0/000 till sektion cirka 0/180), 45 liter per minut, och
- på delsträcka 2, från station Hagastaden t.o.m. station Arenastaden (cirka km 4+900 till km 7+400), 391 liter per minut.

** I flödena inräknas under byggtiden inte det grundvatten som kan komma att ledas bort från öppna schakt i jord.

6. Regionen ansöker genom denna ansökan, inom ramen för mark- och miljödomstolens pågående mål nr M 598-17, om ändring av den provisoriska föreskriften P1.

B.2 Yrkad ändring av den provisoriska föreskriften P1

7. Regionen yrkar att den provisoriska föreskriften P1 ska ges följande lydelse.

P1. Region Stockholm ska driva tunnelanläggningen och utföra tätningsåtgärder så att flödet** av det till tunnelanläggningen inläckande grundvattnet, som rullande 4-månadersmedelvärde och riktvärde, inte överskrider

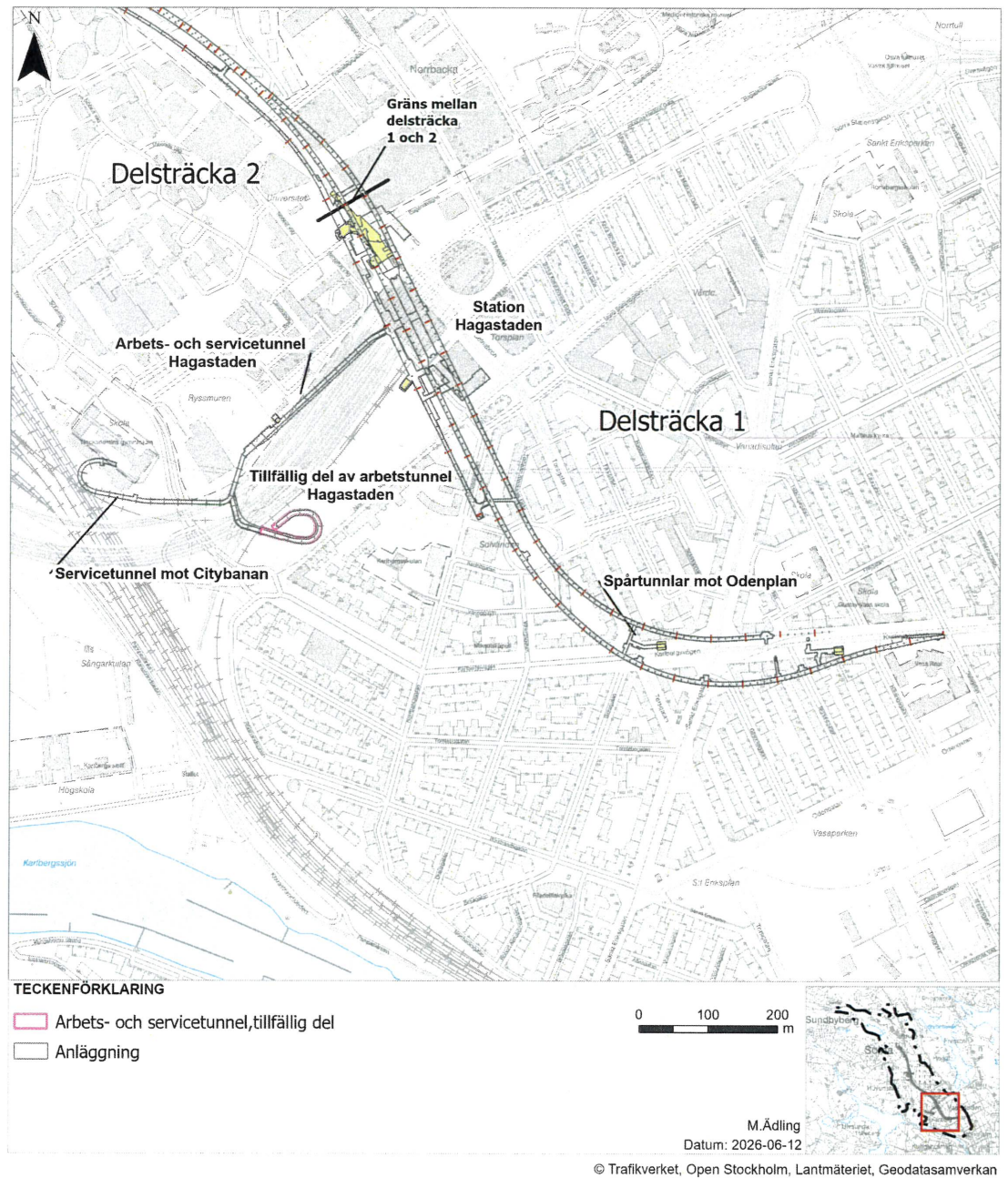
- på delsträcka 1, från station Odenplan t.o.m. station Hagastaden (cirka km 3+600 till km 4+900), inklusive arbets- och servicetunneln i Hagastaden, 141 liter per minut, och
- på delsträcka 2, från station Hagastaden t.o.m. station Arenastaden (cirka km 4+900 till km 7+400), 391 liter per minut.

** I flödena inräknas under byggtiden inte det grundvatten som kan komma att ledas bort från öppna schakt i jord.

C. Skäl för ändring

C.1 Bakgrund

8. Regionen erhöll 2018-05-25 tillstånd till bortledning av grundvatten med anledning av anläggande och drift av tunnelbana från Odenplan till Arenastaden. Provisoriska föreskrifter för inläckage föreskrevs för två olika delsträckor. *Delsträcka 1* omfattar arbets- och servicetunnel vid Norra stationsområdet, station Hagastaden med anslutande tunnlar norrifrån, samt tunneldelar söderut som ansluter till station Odenplan. Delsträckan framgår av Figur 1 nedan. *Delsträcka 2, som inte berörs av förevarande ansökan*, omfattar sträckan från station Hagastaden och norrut till och med station Arenastaden.

Figur 1. Översiktsskarta över delsträcka 1.

9. Schakt och grundvattenbortledning påbörjades år 2020. Vid den inledande tunneldriften inom delsträcka 1 under 2020–2021 uppmättes ett större inläckage i den tillfälliga delen av arbetstunneln jämfört med vad som prognostiserats, detta på grund av sämre och mer vattenförande berg. Med anledning av det tillkommande inläckaget ansökte Regionen hösten 2021 om en ändring av provisoriska föreskrifter (deldom meddelades den 22 februari 2022) som resulterade i att delsträcka 1 delades in i två delar, där den tillfälliga delen av arbetstunneln fick ett separat riktvärde på 45 l/min. Eftersom den tillfälliga delen av arbetstunneln skulle pluggas och fyllas

igen inför driftskedet, gjordes vid denna tidpunkt bedömningen att inget inläckage från denna del skulle kvarstå till driftskedet. Inläckaget som inledningsvis läckte in genom tunnelns tillfälliga del bedöms dock, efter fortsatt tunneldrift, i stället dräneras till djupare belägna permanenta anläggningsdelar inom samma grundvattenmagasin. Förflyttningen av inläckage har medfört att nuvarande riktvärde för delsträcka 1 inte inryms då inläckaget belastar riktvärdet för arbetstunneln, stationsutrymmet och spårtunnelndelar, i stället för den tillfälliga delen av arbetstunneln.

10. Under 2025 avslutades tunneldriften för delsträcka 1. Med allt berg uttaget och med täta konstruktioner uppförda kring stationerna på delsträckan har mer säkra mätningar av inläckage kunnat genomföras som visar på ett inläckage mellan 100–120 l/min för delsträcka 1, vilket överskrider nuvarande provisoriskt riktvärde på 96 l/min för den permanenta delen. Samtidigt underskreds det provisoriska riktvärdet på 45 l/min för den tillfälliga delen av arbetstunneln där inläckaget mäts till ca 10–15 l/min. Regionen ansöker därför om en ändring av de provisoriska föreskrifterna där den tillfälliga delen föreslås ingå i delsträcka 1 men utan att det sammanlagda flödet ändras. Det innebär en summering av riktvärden till totalt 141 l/min för samtliga tunnelndelar inom delsträcka 1. Regionen bedömning är att den ansökta ändringen ej medför någon skillnad gällande vare sig omgivningspåverkan eller behov av skyddsinfiltration för delsträcka 1.
11. Under byggskedet bedöms grundvattenpåverkan ha uppkommit inom fyra grundvattenmagasin inom delsträcka 1. I grundvattenmagasinen Norra station, västra delen, samt Nya Karolinska finns inga känsliga, grundvattenberoende objekt, varför inga skador kan uppkomma till följd av grundvattensänkningen. Längre österut i korsningen mellan Norra stationsgatan och Hälsingegatan har en grundvattensänkning observerats inom grundvattenmagasinet Norra station, östra delen. Regionen kan i nuläget inte utesluta att denna påverkan delvis har uppkommit till följd av Regionens verksamhet och detta kommer att utredas vidare inför driftskedet. Regionen utför hur som helst skyddsinfiltration som upprätthåller grundvattennivåerna i området och inga skador på känsliga objekt eller ökade sättningsrörelser har uppkommit under byggskedet. Vidare utförs skyddsinfiltration inom grundvattenmagasinet sänkan norr om Vasaparken. Grundvattennivåerna i området upprätthålls och inga skador på grundvattenberoende, känsliga objekt eller

ökade markrörelser har noterats under byggskedet. Sammanfattningsvis bedöms omgivningspåverkan inom delsträcka 1 vara mycket begränsad.

12. Både före och efter den tidigare omprövningen har omfattande arbete lagts på att utveckla och anpassa förinjekteringskonceptet efter rådande lokala förhållanden och fortlöpande erfarenheter under tunneldriften. Detta för att möta de utmaningar med sämre bergkvalitet som visades initialt i arbetstunneln och för att kunna innehålla riktvärdet för inläckage. Den systematiska uppföljningen och utvärderingen av förinjekteringen bedöms ha bidragit till att begränsa inläckaget i framför allt stationsutrymmet och spårtunnlarna. Efterinjektering med både cement- och kembaserat bruk har därtill utförts i de tunneldelar där, trots en gedigen förinjektering, mer omfattande inläckage har noterats.
13. De möjliga tätningsåtgärder som kvarstår för att minska inläckaget för delsträcka 1 begränsas till delar av arbetstunneln, där kostnaden för en efterinjekteringskampanj skulle uppgå till omkring 32–45 miljoner kronor för produktionskostnader, samt störningar och förseningar för övrig produktion. För att undvika stora störningar i produktionen skulle åtgärderna behöva utföras vid senare tillfälle. Dock bedöms det inte som troligt att dessa tätningsåtgärder skulle åstadkomma en sådan sänkning av inläckaget att rådande provisoriska föreskrifter för delsträcka 1 (exklusive den tillfälliga delen av arbetstunneln) kan inrymmas. Vidare tätningsåtgärder skulle heller inte resultera i någon minskning av omgivningspåverkan eller minskad risk för skada, då inläckaget till både arbetstunneln och den tillfälliga delen av arbetstunneln kommer från magasinet Norra station, västra delen, som inte har några omkringliggande, grundvattenberoende objekt. Regionen menar att kostnaderna för ytterligare eventuella tätningsåtgärder inte kan anses stå i rimlig proportion till nyttan av sådana åtgärder.

C.2 Rättsliga utgångspunkter och grunder

15. I den aktuella deldomen meddelade mark- och miljödomstolen provisoriska föreskrifter.
16. Ett av syftena med att meddela provisoriska föreskrifter, i stället för slutliga villkor, är att föreskrifterna ska kunna ändras under prövotiden. Omprövningen ska kunna ske på ett friare sätt än när det gäller slutliga villkor och provisoriska föreskrifter kan, när det finns skäl för det, ändras i mildrande riktning, utan att förutsättningarna för omprövning i 24 kap. 13 § miljöbalken är uppfyllda.
17. Regionen menar att förutsättningarna är sådana att den provisoriska föreskriften P1 bör ändras.

C.3 Geologiska förhållanden, inläckage och omgivningspåverkan

18. Regionen hänvisar till vad som anges i framtagna PM Hydrogeologi, [bilaga 1](#). Sammanfattningsvis bedöms den sökta ändringen av den provisoriska föreskriften P1 inte innebära någon negativ påverkan på omgivningen.

C.4 Tidigare prövning m.m.

19. Som angetts ovan justerade mark- och miljödomstolen i deldom 22 februari 2022 den provisoriska föreskriften P1, efter ansökan från Regionen. I sin deldom, under rubriken ”Påminnelser”, erinrade domstolen bland annat om verksamhetsutövarens ansvar att bedriva sin verksamhet med den framförhållning och ambitionsnivå som krävs för att ansatta kravnivåer i tillståndet ska kunna innehållas.
20. Regionen menar att den aktuella delsträckan har drivits med mycket hög ambitionsnivå, i linje med vad Regionen har åtagit sig och vad domstolen erinrat om. Omfattande tätningsåtgärder, både i form av förinjektering och efterinjektering, har vidtagits. Tillsynsmyndigheten har löpande hållits underrättad om vidtagna och planerade arbeten, inläckagesituationen och omgivningspåverkan.
21. Förevarande ansökan innebär endast att det inläckage som för närvarande är ”reserverat” för den tillfälliga delen av arbetstunneln räknas in i tillåtet inläckage för hela delsträcka 1. Någon utökning av det totala tillåtna inläckaget för delsträcka 1 är det inte fråga om. Behovet av ändringen har uppkommit till följd av att inläckaget som beräknades för den tillfälliga delen av arbetstunneln, i större utsträckning än

vad som inledningsvis bedömdes, dräneras till djupare belägna permanenta anläggningsdelar inom samma grundvattenmagasin och således belastar riktvärdet för arbetstunneln, stationsutrymmet och spårtunneldelar.

22. Inläckaget till arbetstunneln har fluktuerat över tid och gick under en period under riktvärdet igen så det är först nyligen som det med säkerhet har kunnat fastställas att en ändring av den provisoriska föreskriften erfordras. Regionen har även vidtagit fortsatt tätning, både för- och efterinjektering, vars resultat kontinuerligt har utvärderats.
23. Som angetts tidigare är allt berguttag gjort inom delsträcka 1. Detta gäller sedan mars 2026 även delsträcka 2, där det dock återstår tätningsarbeten. Byggtiden förväntas avslutas i början av år 2027. Regionen kommer senast ett år därefter, i enlighet med deldomens föreskrifter, inkomma till mark- och miljödomstolen med prövotidsredovisning och förslag till slutliga villkor för hela tunnelbanesträckan.

D. Fastigheter och rättighetshavare

24. Regionen bifogar en förteckning över de fastigheter och rättigheter som är belägna inom influensområdet för delsträcka 1 (bilaga 2) och som teoretiskt skulle kunna påverkas av vattenverksamheten, bilaga 3. Som angetts bedöms dock ingen påverkan uppkomma i anledning av den sökta ändringen.

E. Verkställighetsförordnande

25. Den yrkade ändringen bedöms inte medföra någon negativ påverkan på omgivningen och avser en i allt väsentligt redan utförd anläggning.
26. Regionen menar att det föreligger starka skäl för att den yrkade ändringen ska gälla utan hinder av att avgörandet inte vunnit laga kraft.

F. Övrigt

27. Som aktförvarare föreslås Cecilia Granlund, Stockholms stad, Tekniska nämndhuset, Fleminggatan 4, 08-508 27 111.

Stockholm den 26 juni 2026

Region Stockholm, Förvaltning för utbyggd tunnelbana

Nils Rasmusson

Bilagor

1. PM Hydrogeologi, Tunnelbana från Odenplan till Arenastaden, underlag för ansökan om ändring av provisorisk föreskrift.
2. Översiktskarta med influensområde för delsträcka 1.
3. Förteckning över fastigheter och rättigheter inom influensområdet.